

„А када извршимо револуцију у царству наших представа, онда ни стварност неће одолети.“

Хегел

Социјализам није дозвољавао велику акумулацију капитала у приватним рукама, тј. екстремно богатих људи није било, ма каквим се послом бавили, с обзиром на то да су радници били основни субјект друштвено-економског система и одлучивали о друштвеној репродукцији и расподели створене вредности.

Доба „неслободе“ и „недемократије“ било је доба једнакости, док је долазак „слободе“ и „демократије“ донео велике социјалне разлике које најбоље оличава, са једне стране, појава екстремно богатих људи, „тајкуна“ – власника великих пословних империја чији почетни импулс представља праву зону сумрака и са друге стране, армије (скоро милион) незапослених људи или запослених који раде у нехуманим условима, за мале плате које се често не исплаћују редовно. Ова појава праћена је говором о добровољној транзицији, тј. о народној одлуци да се крене у капитализам, о потреби да се створи и ојача средња класа, о страним инвестицијама које ће доћи јер, између осталог, имамо здраву, квалификовану и, што је најважније, јефтину радну снагу. Капиталисти, или савремено речено, предузетници, оснивају политичке партије јавно или тајно, које често називају социјалдемократским и сл. Залажу се за социјалну правду и лицемерно се у јавности представљају као добротвори чији је циљ запошљавање људи. Данашња западна демократија је лицемерна и неискрена, то је демократија за богате, а опсена за сиромашне. Избори који се спроводе у условима који подразумевају да је механизам државне власти, скоро сви медији као и друге полуге утицаја у рукама капиталиста, не могу се одредити као слободни и заиста демократски. Најбољи пример за демократичност демократије западног типа јесте енергично супротстављање спровођењу референдума или његово готово потпуно укидање. Уколико се референдум негде и спроведе и добије непожељан одговор, организоваће се нови, са циљем да се резултат промени и буде у интересу центара моћи. Наравно, не понавља се, уколико се из прве добије пожељан одговор. Ипак, владајуће структуре принуђене су да данашњу демократију представљају као владавину народа, иако је то у ствари диктатура капитала, јер једино тако могу да сачувају отуђену народну својину.

Транзиција представља прелаз из једног статуса у други, из једног система вредности у други - у нашем случају: прелаз из социјализма у првобитну акумулацију капитала, почетни и истовремено најсуровији стадијум капитализма. Прелаз је то из позиције радника-власника-управљача на позицију најамних радника и оних којима се управља. Радницима је веома вешто наметнута искривљена свест о томе да друштво треба да буде подељено на класе, да је то добро за њих да више немају оно што су имали (средства за производњу), да је добро што су јефтина радна снага (због страних инвестиција), па се и они сами залажу за приватизацију и капитализам. Транзиција је као мост који повезује леву и десну обалу реке која раздваја два система вредности. Пошто је десна обала моћнија и привидно лепша – нашминкана и украшена, привукла је и преобратила оне са леве обале који су већином подлегли причама о лепшој стварности нових, преобраћених и добро плаћених транзиционих вођа. Сада се сви заједно налазе на том мосту, високо над амбисом. Нити могу назад на леву обалу, нити могу напред на десну, јер се тај мост бесконачно руши и гради, а обале постају све даље.

У данашњем капитализму подједнако су обесправљени и мушкарци и жене. Суштински, стање се не разликује од оног са почетка 20. века које је описала Роза Луксембург: “Докле год владају капитализам и најамни систем владавине, једино је продуктиван онај посао који ствара вишак вредности, који производи капиталистички профит. Са ове тачке гледишта, плесачица у музичкој сали, чије ноге глатко зарађују профит у џеп њеног послодавца, представља продуктивног радника, док се сав труд пролетерских жена и мајки у четири зида њиховог дома сматра непродуктивним. То звучи брутално и неразумно, али тачно одговара бруталности и неразумности наше тренутне капиталистичке економије. И, угледати ову бруталну стварност чисто и јасно је први задатак женских пролетера.”

Равноправност и ослобођење жене не могу да се посматрају одвојено од равноправности и ослобођења мушкарца. Бројни су примери жена на власти које су биле бруталније од многих мушких владара. Слобода човека као човека зато је примарни циљ којем унутар друштва треба тежити. Феминизам и маскулинизам као теза и антитеза захтевају теоријску синтезу.

Противречности које доноси капитализам стално се повећавају. Зашто онда не постоји одлучан отпор постојећем стању? Зашто нема револуционарне свести? Разлог је следећем: у циљу свог одржања, систем уводи разне модификације и потенцира ефемерне вредности као супстанцијалне, псеудовредностима замењују се истинске вредности. Служи се свим средствима која су му на располагању са циљем да делује на свест људи како би амортизовао било какво незадовољство постојећим стањем. Народ је притиснут репресијом медија и масовне културе. На делу је идеолошка манипулација.

По Платоновим речима, претерана слобода прелази у претерано ропство, а тиранија настаје из демократије: „...ако дође до тираниде, тиранин ће понићи из тога соја који заступа народ, а не из неког другог.“ У измењеним историјским условима и Хитлер је дошао на власт на изборима у систему парламентарне демократије. И он је пропагирао вредности нове Европе и војно интервенисао у Чехословачкој, правдајући то хуманитарним разлозима. О недостатку слободе и нумеричкој демократији која се претвара у тиранију већине писао је и Токвил, критикујући америчку демократију: „Не познајем ниједну земљу у којој би владала мања независност духа и мања истинска слобода дискусије од Америке.“ Демократска тиранија функционише, позивајући се на принцип да нека правила морају бити наметнута, а која су то правила није општеприхваћена ствар. Уместо тога, постоји званичан став о томе шта је истина. Реакција на опозицију званичној истини у том смислу, одређује западну демократију као тоталитарну организацију, јер иако проповеда толеранцију, практикује нетолеранцију према критичким нападима који су делотворни, односно, који би могли довести до њеног укидања и превладавања (антитезе и синтезе). Отуђене демократске институције лако ће правно оправдати гушење силом такве опозиције када нису у стању да се супротставе рационалном аргументацијом. На аргументе ће одговорити употребом своје економске, полицијске или војне моћи и у име толеранције захтевати нетолеранцију и стављање ван закона свих оних који не толеришу званичну истину.

Међународни односи оптерећени су и данас великим кризама. Снаге глобализма усмерене су против легитимних тежњи народа и држава за слободом, независношћу и равноправним међудржавним односима. Супротстављати се томе, залагати се за успостављање међународних односа који би подразумевали уклањање сваког облика колонијализма, а нарочито тзв. хуманитарног интервенционизма и изградњу економског поретка који би био заснован на узајамном поштовању интереса од фундаменталног је значаја. Уједињене нације треба да буду место где ће се заиста решавати међународни спорови у циљу очувања мира и безбедности у свету, или не треба ни да постоје. Начело самосталности унутрашњег развоја, равноправности и узајамног уважавања подразумева слободне интеграције међу државама. Данашњи Европски савез (или унија) којим доминира Немачка, има алтернативу у евроазијском савезу или у неком облику неутралности.

Позивајући се на толеранцију и људска права и слободе, ауторитарне западне земље заправо прокламују и спроводе репресију, а просветни систем стављају у службу оправдања такве праксе. Изразит пример представља Црна Гора, где наставници похађају семинаре чији је циљ промена односа према НАТО агресији из 1999. године. *Tolerantia postaje patientia*. Бити толерантан у демократској интерпретацији тог појма значи бити пацијент. Толеранција у пракси постаје пацијенција, зато што се у односу на установљену владајућу политичку парадигму захтева њено присилно прихватање. Када

се одређена држава (или појединац унутар неке државе) прогласи оболелом, она постаје пацијент, доктор-држава или конзилијум преписује терапију, добија се рецепт и наравно – рачун. Уколико пацијент одбије терапију, односно не призна да је оболео, добија терапију присилно, али јачу дозу и већи рачун.

Веома важну улогу у светском капиталистичком поретку имају банке. Од обичних посредника у плаћању, банке су данас постале свемоћне монополске институције које контролишу читав финансијски капитал. Преко текућих рачуна и разних финансијских операција банке су потпуно упознате са стањем послова појединих компанија, али и целих држава. У позицији су да их контролишу, тако што им отежавају или олакшавају кредите. У стању су да их потпуно лише капитала, односно да им онемогуће велика улагања и инвестиције и у сарадњи са својим владама постављају политичке услове. Савремени капитализам вишак капитала не користи за подизање стандарда својих грађана, већ извози капитал у иностранство, пре свега у неразвијене земље. Зашто? Превасходно због тога што су у тим земљама плате мале, земљиште и сировине јефтине, бројне су пореске олакшице, што све заједно профитну стопу чини изузетно високом и која се у њиховим матичним земљама не би никада могла остварити. Извоз капитала у таквим условима остварљив је зато што је, са једне стране, у тим земљама обично на власти компрадорска елита, која је најчешће поткупљена ситносопственичким интересима и тако уплетена у светску мрежу капитализма. Ово је паразитски, рентнијерски капитализам који највећи број земаља доводи у вазални однос.

Како се испољава тај вазални однос? Уместо слободне конкуренције на тржишту, постоје велике фирме, тесно повезане са великим западним банкама и владама, које су у повлашћеној позицији за добијање посла који је повезан са одређеним кредитом. О чему се ради? Као услов за добијање кредита обично се тражи да се део кредита искористи за куповање западних роба и услуга, тако да се највећи део враћа назад. Нека истраживања показала су да се на уложених 100 долара, 70 врати назад, 20 иде на корупцију локалних вођа, а тек 10 искористи народ. Посао реконструкције моста Газела у Београду, који смо пре 40 година сами изградили, добила је западна компанија, а онда ангажовала домаћу Мостоградњу као подизвођача, која је посао одрадила на исти начин као што би га урадила и да није било западне фирме. Из тог разлога у нововазалним земљама влада фасцинантно усхићење и промоција западних вредности, одбрана капитализма и његово улепшавање на сваки могући начин. Вазалне владе унутар својих феуда понашају се управо онако како се велики понашају према њима. У складу са бициклическом психологијом погнути су пред својим владарима, али ревносно газе своје поданике. Мале локалне послове добијају повлашћене фирме блиске владајућим структурама. Својеврсна корупција у облику јавних набавки присутна је у свим сегментима друштва.

Огроман финансијски капитал концентрисан је код малог броја људи који стварају читав систем великих, средњих и малих капиталиста који зависе од врха и чији је једини циљ стварање и раст профита. Такве своје тежње могу да остваре једино заступајући капитализам, док се према радницима, али и међусобно, односе као непријатељи у складу са хобсовском девизом да је човек човеку вук. Чак су и многи радници под утицајем разних социјалдемократских партија на страни капитализма, а то значи – против себе. Заиста делује парадоксално. Социјалдемократе нису социјалисти. Социјалдемократска партија немачке подржала је у Рајхстагу ратну политику Немачке 1914. године, гласајући за финансирање рата, као што су и неке левичарске владе подржале агресију на Србију 1999. године. Они се само декларативно залажу за права радника, социјалну правду, правичну расподелу, а заправо су у служби капитализма, као његове апологете. Разни публицисти, аналитичари, политички, економски, војни итд. присутни су у јавности како би тобоже објективно коментарисали стање ствари. Ради се о томе, да они наступају као прикривени заступници система чији је превасходни циљ да наметну другоразредне теме и тако скренули пажњу са битних егзистенцијалних, државотворних или националних питања.

Борба против политике мултинационалних компанија и банака и социјалдемократске маске која нема за циљ да фундаментално промени садашњи економски и политички систем, представља празан реформизам у оквиру истог, неправичног уређења и не може да доведе ни до каквог суштинског напретка, тј. не може да укине присутну дихотомију на свет сиромашних и свет богатих, иако први чине огромну већину човечанства.

Да би се пружио отпор таквој манипулацији, да би се остварила слобода и срушио капитализам неопходна је револуција свести, чији би циљ био увид у то да је нови социјализам као правично друштво могућ.

Нови социјализам подразумева, пре свега, спровођење деприватизације уместо даље приватизације и њено јасно одређење. Деприватизација подразумева поништавање приватизације у највећој могућој мери, превасходно оних предузећа која су основана после Другог светског рата, с обзиром на то да је спроведена нелегално и нелегитимно и произвела велики пад производње, а милион људи оставила без посла. Деприватизација је легално остварива, јер у приватизацији која је спроведена нису поштовани позитивни закони и представља аналоган поступак реституцији, коју држава законски подржава. Радницима је нелегално одузета огромна имовина.

Велики системи, рудници, природни ресурси треба да буду у власништву државе.

Држава треба да контролише и банке како не би могло да дође до велике концентрације капитала у рукама појединаца. Такође, држава мора да омогући и поспешује радничко акционарство где год је то могуће, а нарочито тамо где је и сама допринела да успешне фабрике због неуспешне приватизације пропадају, иако имају економски потенцијал. Радници који су власници својих фабрика имаће интерес да фабрика што боље ради.

Деприватизација не подразумева стварање државног монопола и укидање приватне својине и предузетништва. Слобода предузетништва била би гарантована законом. Ново економско уређење подразумевало би економску утакмицу социјалистичких и капиталистичких принципа унутар једног система под једнаким тржишним условима. Једнакост у пословању између јавних, радничких и приватних предузећа значила би транспарентност личних доходака и профита. Јавна ревизија пословања независно од власничке структуре била би од примарног значаја. Принцип деприватизације афирмише став да радничко предузетништво, односно акционарство има партиципативан карактер како у производњи, тако и у расподели.

У пољопривреди деприватизација се превасходно односи на велике земљопоседнике који су путем непоштене приватизације постали власници огромних поседа. Приватна својина на селу значила би заправо постојање мањих газдинстава које држава помаже и поспешује тако што би између осталог подстицала оснивање задруга где би сељаци могли да се снабдеју механизацијом, семеном, ђубривом итд. Такође, у таквим задругама могли би да се добију адекватни стручни савети око продуктивности и производње здраве хране. Садашња власт дозвољава да се у Србији, иако је незаконито, уводи Codex alimentarius чије одредбе предвиђају употребу хормона раста и антибиотика у производњи меса, генетски модификованог семена, зрачење семена и употребу неких веома штетних хербицида. Зато је од изузетне важности едукација и информисаност и пољопривредника и грађана, како Codex alimentarius не би прошао, а свака употреба генетски модификованих организама у производњи хране третирана као кривично дело и подлежала најстрожим санкцијама.

Нови социјализам представља алтернативу постојећој диктатури капитала у успостављању новог економског уређења и система вредности уопште. Квалитативна разлика састоји се, са једне стране, у укидању системских привилегија и са друге, у афирмацији правне државе у којој би власт била подложна ефективном суду јавности, како би деловала у складу са општим интересом. Остварење тог циља подразумева следећа начела:

- 1) Да се утврди индивидуална одговорност за штетну приватизацију, обави

деприватизација и уведе радничко акционарство где је то могуће.

2) Да тело за борбу против корупције има извршна овлашћења и средства да испитује законитост трошења средстава у јавним набавкама, али и строго контролисање законитости пословања приватних предузећа.

3) Да се обезбеди равноправност јавне и приватне својине, спречи монополизација и уведе прогресивно опорезивање, а сви подаци о пословању предузећа које запошљава више од 100 радника буду доступни јавности као и код јавних предузећа.

4) Да се обезбеди медијски плурализам тако што ће структура власништва у медијима бити нескривена, а оф шор компанијама ускраћено право власништва у медијима и маркетиншким агенцијама.

5) Да се избор директора у јавним предузећима, здравству и школству обавља уз сагласност запослених.

6) Да се обезбеди заштита права на бесплатно образовање, здравствену и социјалну заштиту.

7) Да се преиспита евроунијска политика и почне да спроводи државотворна политика.

Антикапиталистичку борбу, као област непосредног практичног ангажовања у циљу артикулације егзистенцијалног незадовољства људи, треба водити, руководећи се начелом да циљ не оправдава средства, већ да средства легитимишу циљеве, са идејним циљем остварења правичног друштва.